

Kruisweg in het schip van de Bonifatiuskerk

Voorwoord

De 14 staties van de kunstenaar/vredesactivist Adolfo Esquivel zijn vele jaren geleden door Albert Weemstra hier in Vries geïntroduceerd. Ze zijn destijds in een 40-dagentijd gebruikt en daarna zijn ze weer verdwenen in zijn archief. In 2025 is Albert plotseling overleden en bij het opruimen van zijn documentatiecentrum kwamen ook deze indrukwekkende staties van Adolfo Esquivel weer tevoorschijn. De werken zijn prachtig en passen zo bij de wijze waarop Albert zijn leven heeft geleefd, dat we blij zijn dat we ze nu met iedereen kunnen delen.

Joke Gerds

De staties zijn gemaakt door de Argentijnse kunstenaar en vredesactivist Adolfo Pérez Esquivel (1931)

In veertien staties wordt het lijdensverhaal van Jezus verteld, van zijn veroordeling door Pontius Pilatus tot en met de graflegging door zijn vrienden. Halteplaatsen om even te stoppen, te mijmeren, te bidden, stil te zijn. De teksten bij de halteplaatsen helpen daarbij.

Over de kunstenaar en vredesactivist Adolfo Pérez Esquivel (1931)

Na de militaire coup in 1976 was Argentinië vijf jaar lang een gewelddadige dictatuur. Gedurende die periode verwierf de rooms-katholieke Adolfo Pérez Esquivel bekendheid als mensenrechtenactivist en tegenstander van alle geweld. Zijn betrokkenheid ging terug tot de jaren zestig, toen hij zich inzette voor sociale ontwikkeling door middel van geweldloze bevrijding. In de jaren zeventig stond Esquivel aan het hoofd van de Latijns-Amerikaanse mensenrechtenorganisatie SERPAJ. Hij gaf zijn universitaire carrière op en reisde door Latijns-Amerika om netwerken op te bouwen.

In 1977 werd hij gearresteerd, gevangengezet en gemarteld door de Argentijnse militaire heersers. Hij werd pas na veertien maanden vrijgelaten, toen de druk van zijn vrienden te groot werd.

In 1980 benadrukte het Noorse Nobelcomité dat Esquivel door zijn moedige, geweldloze strijd een lichtpuntje had gecreëerd in de duisternis van het geweld in Argentinië en kreeg hij de Nobelprijs voor de Vrede voor zijn inzet voor de mensenrechten. In 1999 kreeg hij de Pacem in Terris Award. Zijn werk was een inspiratiebron voor onderdrukte mensen over de hele wereld.

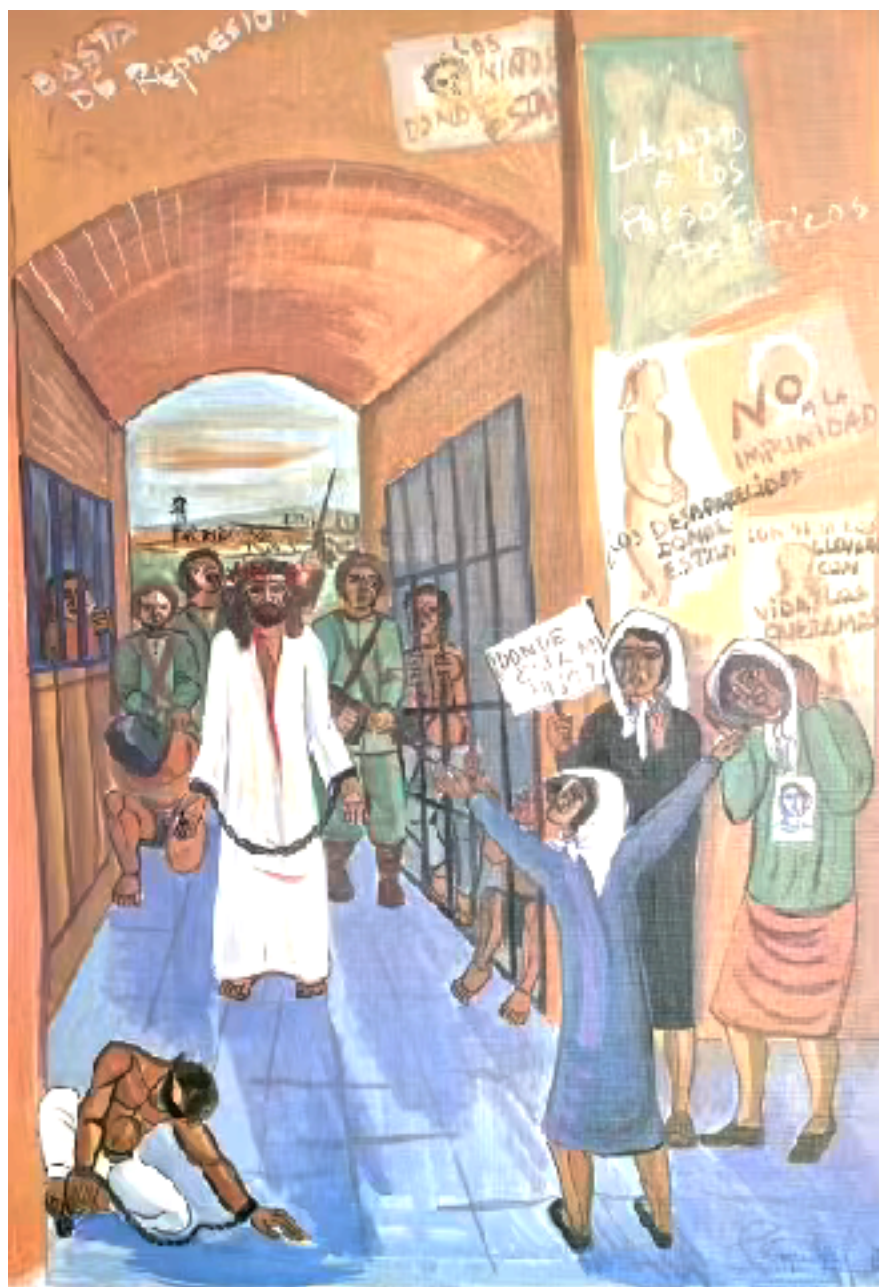
Sinds 2003 is Pérez Esquivel president van de Honorary Council of Service, Latin American Peace and Justice Foundation en van de International League for Human Rights and Liberation of Peoples.

De staties

De staties van de Latijns Amerika kruisweg zijn zeer suggestief. Het is de moeite waard er uitgebreid bij stil te staan. U kunt ze met de bijbehorende teksten gebruiken.

Neem de tijd om heel aandachtig te kijken naar wat ze laten zien. Bent u niet alleen, maar met meer, wissel met elkaar uit wat indruk op u maakt. Laat het dan weer stil zijn. Laat dan - wie dat wil - ieder zeggen wat hij of zij op het hart heeft. Uiteraard is dit een suggestie die vooral van toepassing zal zijn op een wat kleinere groep.

Wij wensen u vooral een fascinerende route langs de staties toe.

JEZUS WORDT TER DOOD VEROORDEELD

Thema: **Mensenrechten**

Wij zien Jezus temidden van gevangenen en gefolterden. Ook de zgn. 'Dwaze Moeders' zijn aanwezig, vragend naar hun verdwenen mannen en kinderen.

Overweging

Latijns Amerikaanse psalm:

Mijn God mijn God waarom hebt Gij mij verlaten?
een karikatuur ben ik geen mens, mikpunt van spot
in alle kranten wordt om mij gelachen
Tanks rondom, mitrailleurs die naar mij wijzen
en overal prikkeldraad, prikkeldraad onder stroom
Ik ben een naam in hun papieren
ik kreeg een nummer in mijn huid
gefotografeerd achter prikkeldraad
als op een röntgenfoto zijn al mijn beenderen te tellen
ik ben niemand meer
naakt word ik naar de gaskamer gedreven
ze verdelen mijn kleren en mijn schoenen
ik vecht met de dood in de psychiatrische kliniek
ik stik onder de zuurstofkap
ik schrei op het politiebureau
in de rechtzaal, de folterkamer, het weeshuis
ik ben radio-actief besmet
iedereen is bang en ontwijkt me
Maar eens zal ik mijn broeders over U verhalen
ik zal U prijzen op onze bijeenkomst
mijn liederen klinken op uit een groot volk
de armen gaan aan tafel
ons volk viert feest, het nieuwe volk dat wordt geboren
(Ernesto Cardenal: Psalm 21, uitg. Ten Have)

2. JEZUS NEEMT HET KRUIS OP ZIJN SCHOULDERS

Thema: **De vereenzaming in de grote stad.**

Midden in een Latijns Amerikaanse miljoenenstad neemt Jezus het kruis op. Een paar voorbijgangers kijken toe. De meesten merken het gebeuren niet eens op.

Overweging

Roger Schutz, de vermoorde prior van het oecumenische klooster in Taizé, vertelt:

‘Aan het eind van een verblijf op Haiti kwam een kind uit een arme sloppenwijk helemaal naakt op me af. ‘Neem me met je mee!’, drong het aan. En de kinderen die erbij stonden, riepen: ‘Ja, het heeft geen moeder en geen vader.’

In deze sloppenwijk lieten elke dag heel wat gezichten iets doorschemeren van de lijdende Christus op het kruis.

Ook in het noordelijk halfrond worden heel wat mensen in de steek gelaten, maar het gebeurt meer verborgen, onopvallend. Zo vertelde een jonge knaap uit een grote stad naar aanleiding van de parabel van de verloren zoon: ‘Bij ons thuis ben ik, de zoon, niet weggelopen, maar heeft mijn vader ons verlaten’. (*Kruisweg Averbode*, pag. 50)

3. JEZUS VALT VOOR DE EERSTE MAAL ONDER HET KRUIS

Thema: **Burgeroorlog**

We zien Jezus neervallen in een straatje van een Midden Amerikaans dorp. Overal om hem heen zijn verwoeste en brandende huizen. Naast Jezus zakt bisschop Romero door dodelijke schoten getroffen in elkaar.

Overweging

Woorden van bisschop Romero, uitgesproken kort voor zijn dood: 'Ik ben geregeld met de dood bedreigd. Als Christen moet ik u zeggen dat ik niet geloof in de dood zonder opstanding: als ze me doden zal ik opstaan in het Salvadoraanse volk. Ik zeg dit zonder opschepperij, in de grootste eenvoud Mij kunnen ze doden, maar niet de stem van de gerechtigheid.'

4. JEZUS ONTMOET ZIJN MOEDER

Thema: **Lijden en solidariteit in de krottenwijken**

We zien de ontmoeting van Jezus en Maria zich voltrekken midden in een krottenwijk aan de rand van een grote stad, tussen een vuilnishoop en een open riool.

Overweging

Gedicht uit Guatemala:

Moeder van het Nieuwe Vaderland,
arme, gekleineerde moeder,
wier smart een andere smaak geeft aan de tortilla,
het zout en de zwarte koffie.

Moeder van Sara Cabrera
moeder van Patrocinio Menchu,
en moeder van de zestig
die afgeslacht werden in Cotzal...

Mijn Moeder,
Moeder van het Volk,
begraven samen met het leed,
en duizend maal opgestaan
in iedere vrouw die gekrenkt werd,
maar waardig en met opgericht hoofd
de onvermijdelijke weg ging
van pijn en hoop.

Neem op uw schoot
wie, uitgeteerd en leeggebloed,
van het kruis genomen worden,
en laat uw hart zich verheugen
op de viering van komende zondag,
het feest van de Verrijzenis.

(Julia Esquivel: Guatemala zal bloeien. Uitg. BijEEN)

5. SIMON VAN CYRENE HELPT JEZUS ZIJN KRUIS TE DRAGEN

Thema: **De zwarte bevolking van Latijns Amerika**

We zien hoe een zwarte jongeman, nakomeling van de uit Afrika geïmporteerde slaven, de last van Jezus' kruis helpt verlichten.

Overweging

Ik dank U, O God dat ik zwart geschapen ben,
dat U de last van alle smart op mij hebt geladen.
Zesendertig zwaarden hebben mijn hart doorboord,
Zesendertig vuren hebben mijn lichaam verbrand
En op elke kruisberg heeft mijn bloed
de sneeuw roodgekleurd
En toch ben ik blij dat ik de wereld draag,
blij met mijn korte armen,
met mijn lange armen,
met mijn dikke lippen.

Ik dank U O God dat ik zwart geschapen ben
Blank is een gelegenheidskleur,
zwart de kleur van alle dag.
En ik draag de Wereld sinds de dageraad der tijden
En mijn lach over de Wereld, in de nacht,
schept de dag.

Ik dank U O God dat ik zwart geschapen ben.
*(Bernard Dadie', Ivoorkust. Uit 'Stem van alarm, stem van
vuur' ; uitg. Het Wereldvenster)*

6. VERONICA DROOGT JEZUS' GEZICHT AF

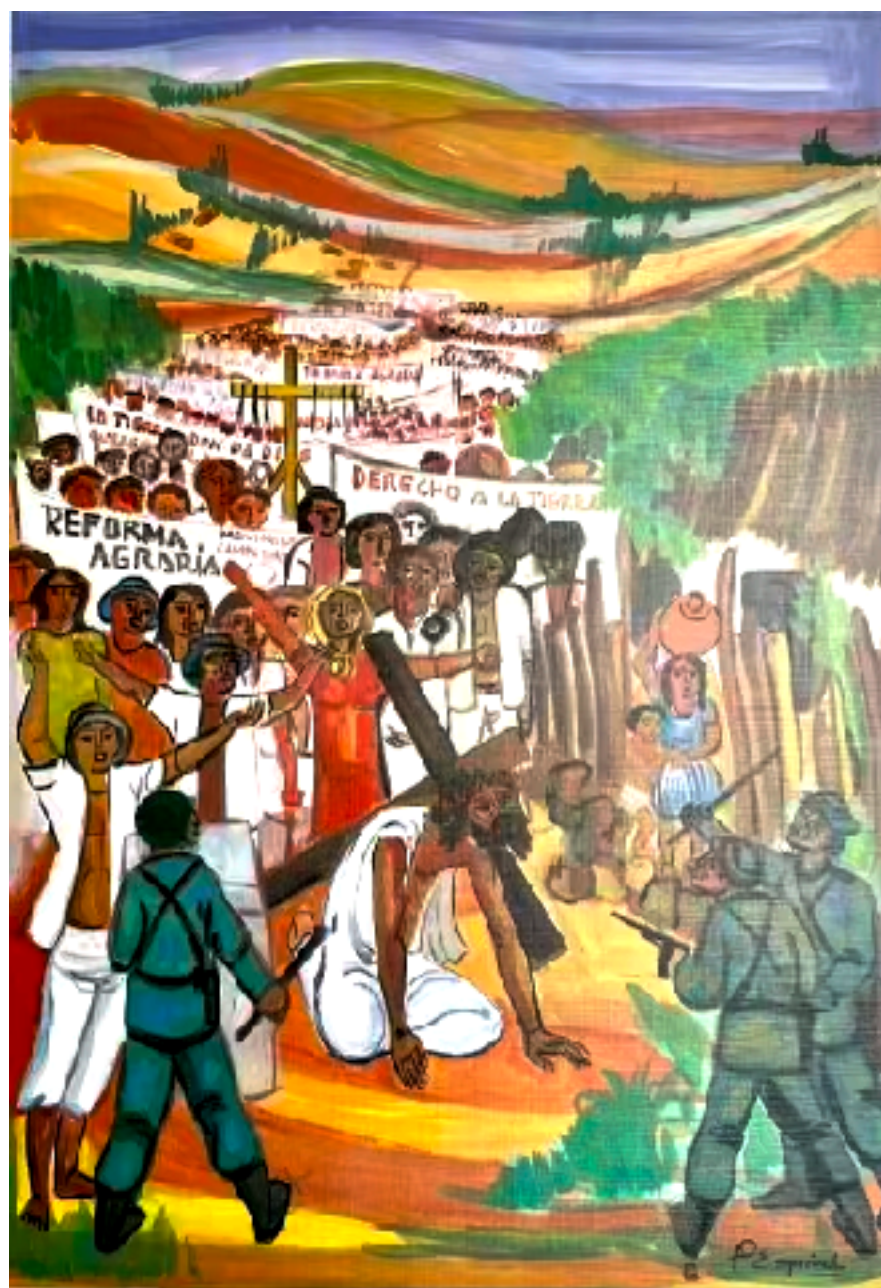
Thema: **De Indianen in het Andesgebergte**

We zien hoe Jezus het kruis draagt door een arm Andesdorp, waar de Indianen al eeuwenlang naar de schraalste gronden zijn verdreven. Mensen met zware lasten op de schouders staan om Jezus heen. Een Indiaanse vrouw droogt zijn gezicht af.

Overweging

Lied van de christelijke basisgemeenschappen in Bolivia:

In het gelaat van elke uitgebuite capesino
in het gelaat van elke jonge werkloze
in het gelaat van elk hongerig kind
in het gelaat van elke onderbetaalde mijnwerker
in het gelaat van elke ontslagen arbeider
in het gelaat van elke weggedrukte Indio
in elk gelaat is God méér aanwezig
dan in een kerkgebouw van baksteen.
Een klap in het gelaat van de uitgebuite boer
in het gelaat van de jonge werkloze
in het gelaat van het hongerig kind
in het gelaat van de onderbetaalde mijnwerker
in het gelaat van de ontslagen arbeider
in het gelaat van de weggedrukte Indio
is een klap
in het gelaat van de Heer.
(uit: *Wereldwijd Brevier*, uitg. BijEEN)

7. JEZUS VALT VOOR DE TWEEDE MAAL ONDER HET KRUIS

Thema: **De boeren zonder land**

We zien Jezus met zijn kruis aan het hoofd van een demonstratie van landlozen. In een eindeloze stoet worden spandoeken en kruisen achter Jezus' kruis aangedragen.

Overweging

Uit een verklaring van de Braziliaanse basisgemeenschappen:

'De strijd voor de grond is niet alleen een economische strijd. Het is een strijd voor menselijke waardigheid, opdat iedereen zou erkend worden als een menswaardig persoon, een zoon of dochter van God. Het gaat om meer dan een lapje grond. Het land is een geschenk van God, een plaats om te leven en te werken.

Daarom is de strijd voor de grond voor de boer een strijd voor het leven. Voor de grootgrondbezitter is de grond als een koe: hij verlangt ervan slechts geld dat hem zal verrijken. De boer verlangt van een koe melk om zich te voeden. De grootgrondbezitter voelt zich niet alleen eigenaar van de grond, maar ook eigenaar van het leven van hen die deze grond bewonen. Hij is het die doodt. Onze martelaren zijn daarvan het bewijs. Toch blijft het volk vechten voor zijn leven. Het laat zich niet intimideren. De strijd van het volk ondermijnt de macht van de groten.

Bewogen door deze gedachten, nodigen we allen uit om vol moed en kracht zich in geloof te engageren in de strijd voor een landhervorming in dienst van het volk. We weten dat God met ons is. De God die Abraham opriep om op zoek te gaan naar het beloofde land. De God die Mozes opriep om zijn volk weg te leiden uit Egypte en het voor te gaan naar een land van melk en honing. Van Jezus hebben we de belofte: 'Ik zal met u zijn tot het einde der tijden'. En hij zegt ons ook: 'Houd moed, ik heb de wereld overwonnen'.
(uit: *Grondbrieven, uitg. Vastenaktie*)

8. JEZUS TROOST DE VROUWEN

Thema: **De bijdrage van de vrouwen aan het ontwikkelingswerk**

We zien Jezus met zijn kruis tussen een groep Indiaanse vrouwen. De soldaten bedreigen hen, maar ze laten zich niet verjagen.

Overweging

Een gedicht van Maria Miguel uit Brazilië:

Op een dag schreeuwde de vrouw: Ik ben een krijger!
En het geluid van haar stem was te horen
over de schuttingen heen.
Ik ben een vrouw, moeder en krijger.
Mijn terrein reikt verder dan de kookplaats.
Ik wordt koningin van mijn huis genoemd.
Maar ik ben groter dan de oceaan en de zee.
Vroeg in de morgen ging ik naar de begraafplaats.
Zoals Maria Magdalena, en ik zag.
Daar was leven dat verkondigd moest worden.
Ik ben moeder - ik geef leven. I
k ben echtgenote - ik ben vol begrip.
Ik ben volk, - ik ben liefde.
Waar iemand valt, ik zal hem oprichten.
Ik ben een regenboog in deze onrechtvaardige wereld.
Ik ben gelijkheid
Mijn naam is volk - ik ben de mensheid.
Wie mij wil vinden...
Het is makkelijk - ik ben niet thuis
Ik ben waar de strijd is - ik ben krijger
Ik ben nikker, ik ben arm, ik ben weduwe,
Ik ben oud en bijna ongeletterd.
Maar ik ben gemakkelijk te vinden.
In de strijd van de volksbeweging!
Iedereen kent me
Ik ben wat nog blijft aan vreugde en liefde
Ik ben alles dat goed is, hemelse droom.
Ik ben alleen maar Maria Miguel.
(uit: *Missionaire Agenda 1991/92*)

9. JEZUS VALT VOOR DE DERDE MAAL ONDER HET KRUIS

Thema: **Straatkinderen**

Jezus valt neer bij een kruispunt van een volkswijk in de stad. Om hem heen bevinden zich zwerfkinderen: slapend in dozen, graaiend in de afval, proberend iets te verkopen aan de voorbijgangers.

Overweging

Een verhaal van Roger Schutz, de vermoorde prior van het oecumenische klooster in Taizé:

‘Een beeld uit Bangladesh spookt door mijn hoofd. In een smal steegje zat een kind gehurkt op de grond. Het droeg een baby op zijn arm en wilde er een tweede oppakken met zijn andere hand. Toen het de beide baby's tegelijk in zijn armen hield, zakte het kind in elkaar. Een beeld van de gekwetste onschuld van kinderen. Waarom zijn we niet in staat om de zorg voor zulke kinderen op ons te nemen? Meer dan een jaar later wordt mijn hart nog door dit beeld gekweld’.

(Kruisweg, Averbode)

10. JEZUS WORDT VAN ZIJN KLEREN BEROOFD

Thema: **De vernietiging van het regenwoud**

Wij zien hoe Jezus van zijn kleren wordt beroofd midden in een gekapt oerwoud. Nog enkele tronken staan overeind. Tractoren verslepen de stammen voor hardhout-export. Een Indiaan kijkt toe, hoe zijn voorvaderlijke grond van haar kleed wordt beroofd. Chico Mendez, de Braziliaanse strijder voor behoud van het regenwoud, ligt vermoord op de grond.

Overweging

Een gebed van Noord-Amerikaanse Indianen:

Heer, de rotsige hoogten,
de sappige weiden,
de dampende paarden,
de liefde der mensen,
wij allen horen bij elkaar.
In het kabbelende water klinkt de stem van onze voorouders.
De rivieren zijn onze broeders, die lessen onze dorst.
De lucht is kostbaar voor de rode man,
want alle levende wezens,
dieren, bomen, mensen,
delen in dezelfde adem.

Heer,
leer ons en onze kinderen,
dat de aarde onze moeder is.
Als mensen op haar spuwen bevuilen ze zichzelf.
De aarde is niet van de mens,
maar de mens behoort de aarde.
Het tapijt van het leven wordt niet door de mens gemaakt.
Hij is er slechts een draadje van.
U, Heer, staat boven alles."
(*Wereldwijd Brevier no.2, uitg. BijEEN*)

11. JEZUS WORDT AAN HET KRUIS GENAGELD

Thema: **Schulden**

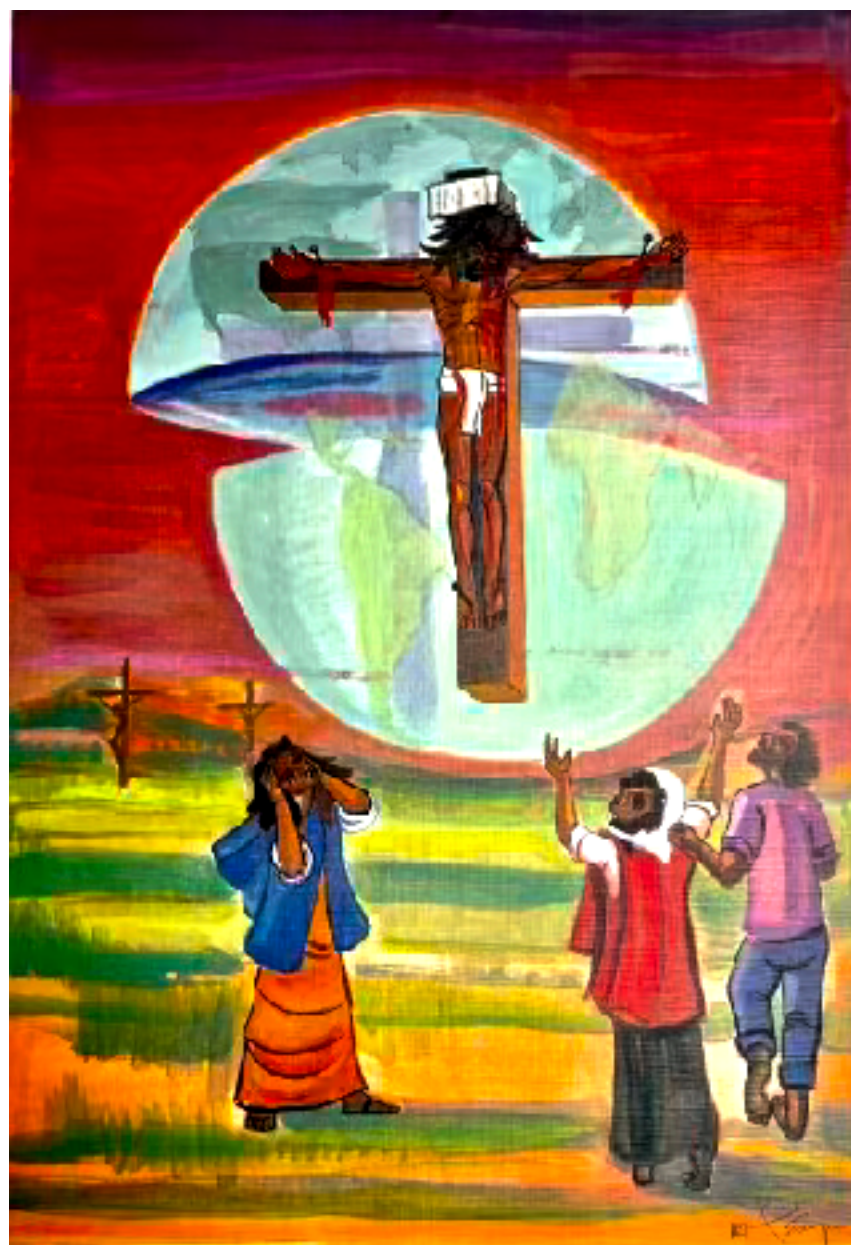
Terwijl Jezus wordt gekruisigd, worden om hem heen de armen in de Derde Wereld geplunderd. De arme landen worden afgebeeld als de goudmijn waardoor de banken in de rijke landen worden gevoed.

Overweging

De Braziliaanse vakbondsleider Lula (de huidige president) vergelijkt de buitenlandse schuldenlast met een oorlog:

‘Zonder radicaal te willen zijn of te overdrijven, moet ik u zeggen dat de Derde-Wereld-oorlog al begonnen is. Een stille oorlog, maar daarom niet minder luguber. In plaats van soldaten sterven nu kinderen; in plaats van miljoenen gewonden zijn er miljoenen werkloos geworden; en in plaats van vernietiging van bruggen worden nu scholen, ziekenhuizen, bedrijven en hele economieën neergehaald. Het is een oorlog tegen de hele Derde Wereld. En het belangrijkste wapen daarbij is de rente -een wapen dodelijker dan de atoombom, vernietigender dan een laserstraal’.

(Themakatern Vastenactie 1991)

12. JEZUS STERFT AAN HET KRUIS

Thema: **Verscheurde wereld**

Terwijl Jezus zijn leven geeft voor de wereld, dreigt zij achter zijn rug in twee helften - Noord en Zuid - te worden uiteengescheurd.

Overweging

Lijkrede van padre Francisco voor een gestorven Mapuche-indiaan:

Vergeef mij, Heer, dat ik als Indiaan geboren ben en niet als blanke man.

Vergeef mij, Heer, dat ik tien kinderen heb en niet als anderen twee.

Vergeef mij, Heer, dat ik geen eigenaar ben van het stukje grond waarop mijn ouders zijn geboren.

Vergeef mij, Heer, dat ik als erfenis niet meer naliet dan een eerlijk leven, dertig geitjes, een paard, twee honden en een boerenhut van gedroogde stenen, gebouwd met deze eeltige handen.

Vergeef mij, Heer, dat ik mijn hele leven werkte en nooit een stoel had in mijn hut, een tafel noch een bord, een bad noch een wc en ook geen keuken.

Vergeef mij, Heer, dat mijn kinderen op blote voeten lopen.

Vergeef mij, dat mijn vrouw ziek achterblijft en mijn moeder invalide.

Vergeef mij Heer, dat ik nooit heb leren lezen en redeloos leefde als een os.

Vergeef mij, dat ik ervan droomde de dag te zien waarop mijn kinderen bezitters zouden worden van de grond - als arendsjongen van de lucht - en dat het niet zo zijn mocht.

Vergeef mij, dat ik goedgelovig was en me zo vaak bedrogen liet.

Vergeef mij, Heer, dat de christenen me niet overtuigden, dat alle mensen broeders zijn. Vergeef mij, dat ik zonder kist begraven word met slechts drie vrouwen, twee mannen en vijf kinderen in de stoet, met een uitgedoofde kaars en een kruis van hout, mijn paard en mijn twee honden...

(uit: Wereldwijd Brevier 2, uitg. BijEEN)

13. JEZUS WORDT VAN HET KRUIS GENOMEN.

Thema: **Het volk Gods dat op weg gaat**

Terwijl vrouwen de dodenwake houden bij Jezus lichaam, komt op de achtergrond het volk in beweging.

Overweging

Gedicht uit Nicaragua:

Morgen, mijn zoon, zal alles anders zijn.
De angst zal wegvloeien langs de kerkerdeur.
Handen van nieuwe mensen zullen die kerkerdeur sluiten voor altijd.
De boer zal lachen naar zijn land
- klein land, maar zijn land -
open gebloeid onder de kus van zijn arbeid.
De dochters van de arbeider
zullen zich niet meer te koop aanbieden
en ook de dochters van de boer niet meer.
Brood en kleding zal hun arbeid lonen.
Tranen van het behoeftig gezin zullen drogen.
Morgen, mijn zoon, zal alles anders zijn.
Zonder zweep, zonder gevangenis,
zonder geweren of kogels
om onze ideeën te vernietigen.
Jij zult stappen door de straten van de stad
in jouw handen de handen van je zoon
zoals ik het nu niet kan met jou.
De gevangenis zal je jonge jaren niet kooien,
zoals de mijne werden verstikt.
Je zult niet sterven in ballingschap,
met trillende ogen hunkerend
naar het landschap van je vaderland
zoals jouw vader stierf.
Morgen, mijn zoon, zal alles anders zijn.
(Edwin Castro, in *Wereldwijd Brevier*, uitg. BijEEN)

14. JEZUS WORDT BEGRAVEN

Thema: **Het geschonden milieu**

Het geschonden lichaam van Jezus wordt naar het graf gedragen tegen de achtergrond van een geschonden aarde. Rokende schoorstenen vullen het land tot aan de verre horizon.

Overweging

Grafschrift voor een vermoorde vrijheidsstrijder:

Ze hebben je gedood
en ons niet gezegd waar ze je lichaam begroeven
maar sindsdien is heel ons grondgebied je graf;
of liever: in iedere voet grondgebied
waarin je lichaam niet aanwezig is,
ben je opgestaan.

Ze dachten je te doden met een bevel: vuur!

Ze dachten je te begraven
maar zaaien dat was wat ze deden.

(Nicaragua, Ernesto Cardenal, in Wereldwijd Brevier, uitg. BijEEN)

